

ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම්

2023 අංක 16 දරන ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු පනත ප්‍රකාර ව මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි නිකුත් කිරීම සහ ඒවායේ සම්පූර්ණ ජීවන චක්‍රය කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව වෙත පැවරී ඇත.

මෙම වගකීම ඉටු කිරීමේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සමස්ත මුදල් චක්‍රය ම අධීක්ෂණය කරන අතර පවිත්‍ර, ආරක්ෂිත සහ ප්‍රමාණවත් මුදල් සංසරණයක් සහතික කරමින් ශ්‍රී ලංකා රුපියල කෙරෙහි මහජන විශ්වාසය ඇති කිරීමට සහ රට පුරා මුදල් ගනුදෙනු ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමට සහාය වේ.

ව්‍යවහාර මුදල්වල වගකීම සහ මෑතකාලීන ප්‍රවණතා

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල අවශ්‍යතා අනුව ඔවුන් වෙත මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි නිකුත් කරන අතර එම බැංකු විසින් සිදු කෙරෙන මුදල් තැන්පතු භාර ගනු ලබයි. මෙම මුදල් නිකුත් කිරීමේ සහ තැන්පතු භාර ගැනීමේ අඛණ්ඩ ක්‍රියාවලිය හරහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව මුදල් සංසරණ මට්ටම කළමනාකරණය කරනු ලබන අතර එමඟින් මහජනතාව ඇති මුදල් නෝට්ටු හා කාසිවල වටිනාකම නිරූපණය කිරීම මෙන්ම ආර්ථිකය තුළ මුදල් ඉල්ලුම මැන බැලෙන ප්‍රධාන මෙහෙයුම් දර්ශකයක් ලෙස ද ක්‍රියා කරයි. මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරනු ලබන මුදල්, නැවත සංසරණය වීම නවතා අවලංගු කරන තෙක් මහ බැංකුවේ වගකීමක් වන්නේ ය.

2025 වර්ෂයේ දී මුදල් නෝට්ටු සඳහා වන ඉල්ලුමේ සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යාමක් දක්නට ලැබුණු අතර 2024 වර්ෂයේ රුපියල් බිලියන 1,358.72ක් වූ සංසරණයේ පවතින මුදල් ප්‍රමාණය 2025 වර්ෂය වන විට රුපියල් බිලියන 1,568.94 දක්වා 15.5%කින් වර්ධනය වී ඇත.

ව්‍යවහාර මුදල් කළමනාකරණය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් කළමනාකරණය යටතට මුදල් නිර්මාණය, මුද්‍රණය සහ ටංකනය, තොග ඇණවුම් කිරීම, තොග කළමනාකරණය, භාවිතයට නුසුදුසු මුදල් ප්‍රතිස්ථාපනය, ව්‍යාජ මුදල් වැළැක්වීම, මුදල් සැකසීම සහ මහජන දැනුවත් කිරීම යන අංශ ඇතුළත් වේ.

ව්‍යවහාර මුදල් නිර්මාණය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මෙහෙයුම් සහ ජාතික අවශ්‍යතා මත පදනම් ව වරින් වර නව මුදල් නිර්මාණ, නව කාණ්ඩ සහ සමරු මුදල් නිකුත් කරනු ලබයි. 2025 අගෝස්තු මාසයේ දී ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ 75 වන සංවත්සරය සනිටුහන් කිරීම සඳහා "සමෘද්ධිය සඳහා ස්ථාවරත්වය" යන 75 වන සංවත්සර තේමාවට අනුව නිර්මාණය කරන ලද රු. 2000 සංසරණ සමරු මුදල් නෝට්ටුවක් නිකුත් කරන ලදී. එය ජාතික ප්‍රගතිය සඳහා පදනම ලෙස

ආර්ථික ස්ථාවරත්වය පවත්වා ගැනීම පිළිබඳ මහ බැංකුවේ නොසැලෙන කැපවීම පිළිබිඹු කරයි.

මෙය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද පස්වැනි සමරු මුදල් නෝට්ටුව වන අතර නෝට්ටු මිලියන 50ක සීමිත නිකුත්වක් වේ.

මුද්‍රණය සහ ටංකනය කිරීම

මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි නිකුත් කිරීමේ පරම අධිකාරිය වශයෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විධිමත් සැලසුම්කරණය, පුරෝකථනය කිරීම, නිරන්තර අධීක්ෂණය සහ නියමිත වේලාවට ඇණවුම් ලබා දීම හරහා ප්‍රමාණවත් මුදල් සැපයුමක් සහතික කිරීමේ වගකීම දරයි.

මුදල් ඇණවුම් කිරීම

පුරෝකථනය කරන ලද නිකුත් කිරීමේ අවශ්‍යතා, භාවිතයට නුසුදුසු මුදල් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ අවශ්‍යතාව, හදිසි අවශ්‍යතා සඳහා පවත්වා ගන්නා තොග මට්ටම් සහ පවතින ආර්ථික තත්ත්වයන් මත පදනම්ව වාර්ෂික මුදල් ඇණවුම් ලබා දීම සිදු කරනු ලැබේ. ඇණවුම් ප්‍රමාණයන් සහ සැපයුම්කරුගේ සුදානම මත පදනම් ව එකඟ වූ බෙදාහැරීමේ කාලසටහනට අනුව මුදල් තොග ලබා ගැනීම සිදු වේ.

තොග කළමනාකරණය

විධිමත් ඉල්ලුම් පුරෝකථනය මඟින් ස්ථායී හා අඛණ්ඩ මුදල් සැපයුමක් සහතික කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් මුදල් නෝට්ටු හා කාසිවල ප්‍රමාණවත් තොග පවත්වා ගනී.

එමෙන් ම සැපයුම් ප්‍රමාදවීම, ස්වභාවික විපත් හෝ විශේෂයෙන් උත්සව සමයන්හි ඇතිවිය හැකි හදිසි ඉල්ලුම් වැඩිවීම වැනි අනපේක්ෂිත සිදුවීම්වලින් මතු විය හැකි අවදානම් අවම කිරීම සඳහා ආරක්ෂිත තොග මට්ටම් පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. මෙය ඕනෑම තත්ත්වයක් යටතේ රටේ මුදල් අවශ්‍යතාව සපුරාලීමට මහ බැංකුවට ඇති හැකියාව සහතික කිරීම සඳහා වූ පුළුල් ආරක්ෂිත උපායමාර්ගයේ කොටසක් වේ.

භාවිතයට නුසුදුසු මුදල් ප්‍රතිස්ථාපනය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අපිරිසිදු, විකල වූ සහ අනෙක් අයුරින් භාවිතයට නුසුදුසු නෝට්ටු සහ කාසි ක්‍රමානුකූල ව සංසරණයෙන් ඉවත් කර ඒවා භාවිතයට සුදුසු මුදල්වලින් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම මඟින් සංසරණයේ පවතින මුදල්වල ගුණාත්මකභාවය සහතික කරයි.

ව්‍යාජ මුදල් වැළැක්වීම

ව්‍යාජ මුදල් නිෂ්පාදනය වැළැක්වීම සහ මහජන විශ්වාසය පවත්වා ගැනීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ ව්‍යාජ මුදල් ඒකකය සමඟ සමීප ව කටයුතු කරයි.

දැනුවත් කිරීම

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් නීති විධි ක්‍රියාත්මක කරන නිලධාරීන්, මුදල් හසුරුවන්නන්, සිසුන් සහ මහජනතාව සඳහා සැබෑ මුදල්වල ආරක්ෂණ සලකුණු පිළිබඳ දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම ද සිදු කරනු ලැබේ. මෙම වැඩසටහන් මඟින් සැබෑ මුදල් සහ ව්‍යාජ මුදල් හඳුනා ගැනීමේ හැකියාව වැඩිදියුණු කරයි.

මුදල් හුවමාරුව

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් සිය ප්‍රධාන කාර්යාලයේ පිහිටුවා ඇති භානි වූ මුදල් නෝට්ටු හුවමාරු කවුළුව සහ ලංකා බැංකුවේ පිටකොටුව ශාඛාවේ පිහිටුවා ඇති විශේෂ මුදල් කවුළුව හරහා ව්‍යවහාර මුදල් හුවමාරු කරගැනීමේ සේවා පහසුකම් සලසනු ලැබේ.

නව පියවර - මුදල් මෙහෙයුම් නවීකරණය

සංසරණයේ පවතින මුදල් ප්‍රමාණයේ වර්ධනය, මුදල් මෙහෙයුම් ප්‍රමාණයේ වැඩිවීම සහ පවතින මුදල් සැකසීමේ පහසුකම්වල ඇති ධාරිතා සීමා හේතුවෙන් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් 2025 දෙසැම්බර් මාසයේ දී සිය මුදල් මෙහෙයුම්වල සම්පූර්ණ නවීකරණයක් සිදු කිරීම ආරම්භ කරන ලදී.

 2025 ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම්

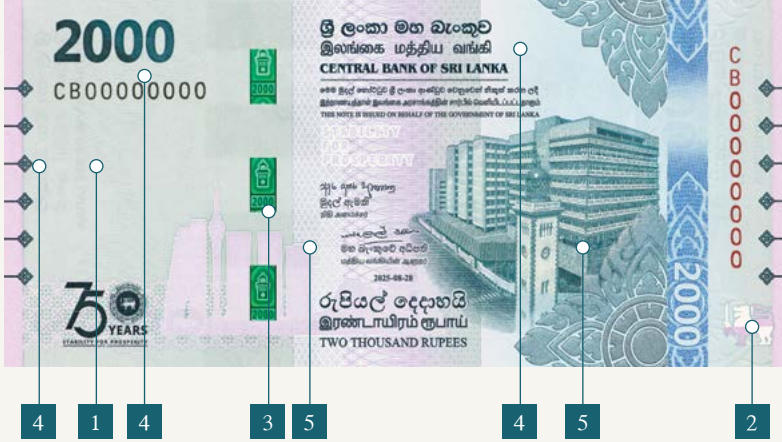
- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු වෙත නිකුත් කරන ලද මුළු මුදල් ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 496.95ක් වූ අතර එයින් රුපියල් බිලියන 496.29ක් මුදල් නෝට්ටුවලින් සහ රුපියල් බිලියන 0.66ක් කාසිවලින් සමන්විත විය. එසේ ම එම බැංකු වෙතින් භාරගත් මුළු තැන්පතු ප්‍රමාණය රුපියල් බිලියන 287.08ක් වූ අතර ඒවා මුදල් නෝට්ටු වේ.
- අධිකරණ කටයුතුවල දී මුදල් නෝට්ටු අනුකරණය කර ඇති බවට අවසානාත්මක සාක්ෂි වශයෙන් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ව්‍යාජ මුදල් නෝට්ටු යන්ත කිරණය කිරීමේ සහතික 83ක් නිකුත් කර ඇති අතර ව්‍යාජ මුදල් නෝට්ටු සම්බන්ධ අධිකරණ නඩු 13ක් සඳහා සහභාගී වී ඇත.
- මහ බැංකුවේ මුදල් හුවමාරු කවුළු හරහා රුපියල් මිලියන 1,139ක මුදල් නෝට්ටු සහ රුපියල් මිලියන 11.84ක කාසි හුවමාරු කර ඇති අතර රුපියල් මිලියන 196.46ක පළුදු වූ මුදල් නෝට්ටු හුවමාරු කර ඇත.
- මහ බැංකුව විසින් මුදල් නෝට්ටු මිලියන 141.55ක ප්‍රමාණයක් සංසරණයෙන් ඉවත් කරන ලද අතර එහි වටිනාකම රුපියල් බිලියන 91.23ක් විය.

බැංකුවේ කාර්යභාරය > ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම්

5 වන සමරු මුදල් නෝට්ටුවේ නිදර්ශකය

රූප සටහන - 13

ඉදිරිපස

4 1 4 3 5 4 5 2

පිටුපස

2 5 1

ඉදිරිපස

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන කාර්යාල ගොඩනැගිල්ල සහ කොළඹ ප්‍රදීපාගාර ඔරලෝසු කණුව මෙන්ම මෑත කාලීන නාගරික සංවර්ධනය පෙන්නුම් කරන කොළඹ නගරයට අයුතින් එක් වූ ගොඩනැගිලි ඇති දැක්වෙන පිළිබිඹුවක් සහ 75 වන සංවත්සර ලාංඡනය දක්වා ඇත. මුදල් නෝට්ටුවේ ආරක්ෂක සලකුණු දැක්වීමට මෙම රූපය මත අංක (1, 2, 3, 4, 5) යොදා ඇත.

පිටුපස

ශ්‍රී ලංකා සිතියමෙහි නිර්මාණාත්මක පිළිබිඹුවක්, මානෙල් මලක් සහ මහ බැංකුවේ දැක්ම ප්‍රකාශය ඉදිරිපත් කර ඇති අතර එමගින් ආර්ථික ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව සහ ප්‍රගතිය සඳහා මහ බැංකුවේ කැපවීම සංකේතවත් කර ඇත. එමෙන්ම ආරක්ෂක සලකුණු දැක්වීමට අංක (1, 2, 5) යොදා ඇත.

රුපියල් 2000 සමරු මුදල් නෝට්ටුව

රුපියල් 2000 වටිනාකමකින් යුත් මෙම සමරු මුදල් නෝට්ටුව 2025 අගෝස්තු 28 වන දින ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ 75 වන සංවත්සරය සනිටුහන් කිරීම නිමිත්තෙන් නිකුත් කරන ලදී.

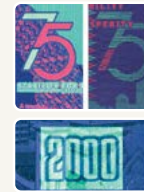
- සැලකිල්ලෙන් බලන්න**
මුදල් නෝට්ටුව හරහා ආලෝකය ගමන් කරන ලෙස අල්ලාගෙන කඩුව අතින් රැගත් සිංහයා සහිත දිය සලකුණ සැලකිල්ලෙන් බලන්න.
- මුදල් නෝට්ටුව හරහා ආලෝකය ගමන් කරන ලෙස අල්ලාගෙන කඩුව අතින් රැගත් සිංහයාගේ රූව සහිත විනිවිද පෙනෙන ආරක්ෂක සලකුණ සැලකිල්ලෙන් බලන්න.**
මුදල් නෝට්ටු නිර්මාණයෙහි ඇතුළත් ඉතා කුඩා අක්ෂර සැලකිල්ලෙන් බලන්න.

- ඇල කර බලන්න**
මුදල් නෝට්ටුව තිරස් අතට ඇල කර බැලීමේ දී ආරක්ෂණ තුළේ ඇතුළත් කර ඇති කොළඹ ප්‍රදීපාගාර ඔරලෝසු කණුව සහ 2000 ඉලක්කම් නිල් වර්ණයේ සිට කොළ වර්ණය දක්වා වෙනස් වීම නිරීක්ෂණය කරන්න.

- ස්පර්ශයෙන් හඳුනා ගන්න**
උස්ව මුද්‍රණය කර ඇති නෝට්ටුවේ 2000 වටිනාකම සහ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව නමැති පාඨය ස්පර්ශයෙන් හඳුනා ගන්න.
එමෙන්ම එක් එක් තීරුව අවසානයේ දියමන්තියක හැඩයක් සමඟ උස්ව මුද්‍රිත තීරු හය ස්පර්ශයෙන් හඳුනා ගන්න. මෙම සලකුණ දෘෂ්‍යාබාධිත පුද්ගලයින්ට නෝට්ටුවේ වටිනාකම හඳුනා ගැනීමට උපකාර වේ.

- පරීක්ෂා කරන්න**
මුදල් නෝට්ටුව පාරජම්බුල (UV) ආලෝක කිරණවලට යොමු කොට පරීක්ෂා කිරීමේ දී නෝට්ටුවේ දෙපස ම දැවිත්ව වර්ණයෙන් යුත් ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ 75 වන සංවත්සර තේමාව පෙන්නුම් කරන අතර මුදල් නෝට්ටුවේ ඉදිරිපස කොළඹ නගරයට අයුතින් එක් වූ ගොඩනැගිලි ඇති දැක්වෙන ආකාරය ද පිළිබිඹු වේ.
මුදල් නෝට්ටුවේ වටිනාකම ද පාරජම්බුල (UV) ආලෝක කිරණවලට යොමු කොට පරීක්ෂා කළ හැකි වේ. මෙය මුදල් ගණිත යන්ත්‍ර මගින් ද පරීක්ෂා කළ හැකි සලකුණක් වේ.

බැංකුවේ කාර්යභාරය > ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම්

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ මුදල් කළමනාකරණයේ විකාශය

වෙනස්වන ආර්ථික තත්ත්වයන්, තාක්ෂණික ප්‍රගතිය, වැඩිදියුණු කළ ආරක්ෂණ අවශ්‍යතා සහ මහජන අපේක්ෂාවන් වැඩිවීමට අනුකූල වන පරිදි පසුගිය අවුරුදු 75 තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් කළමනාකරණය සැලකිය යුතු ලෙස විකාශය වී ඇත.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ශ්‍රී ලංකා මුදලේ විශ්වාසය පවත්වාගෙන යාමටත්, ජාතික මුදල් පද්ධතියේ විශ්වසනීයත්වය සහ ස්ථායීත්වය රැක ගැනීමටත් මෙමගින් පිළිබිඹු වෙයි.

මුදල් කළමනාකරණය පාලනය කිරීම සඳහා වන නීතිමය රාමුවේ ආරම්භය ශ්‍රී ලංකාවේ මුදල් කළමනාකරණය සඳහා වූ විධිමත් රාමුව 1884 වර්ෂයේ කඩදාසි මුදල් ආඥා පනත යටතේ ව්‍යවහාර මුදල් මණ්ඩල ක්‍රමය ස්ථාපිත කිරීමත් සමඟ ආරම්භ විය. මෙම රාමුව 1949 අංක 58 දරන මුදල් නීති පනත සම්මත වන තෙක් ක්‍රියාත්මක වූ අතර එය ජාතියේ මුදල් ඉතිහාසයේ වැදගත් සන්ධිස්ථානයක් වන 1950 අගෝස්තු 28 දින ලංකා මහ බැංකුව ස්ථාපනය කිරීම

බැංකුවේ කාර්යභාරය > ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම්

සඳහා නීතිමය පදනම සපයන ලදී. එතැන් සිට ශ්‍රී ලංකාවේ වලංගු මුදල් නිකුත් කිරීම, කළමනාකරණය කිරීම සහ ආරක්ෂා කිරීම සඳහා පූර්ණ වගකීම මහ බැංකුව විසින් භාරගෙන ඇත.

ආරම්භයේ දී මුදල් කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම මහ බැංකුවේ බැංකු සහ ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුවේ ව්‍යවහාර මුදල් අංශය වෙත පැවරී තිබුණි.

මහ බැංකුවේ ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවීම

1978 වර්ෂයේ දී ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවීමත් සමඟ මුදල් කළමනාකරණයට අදාළ ආයතනික ධාරිතාවය තවදුරටත් ශක්තිමත් වීමෙන් මුදල් මෙහෙයුම් කටයුතු සැලකිය යුතු ලෙස පුළුල් විය. ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව වෙත සංසරණය සඳහා ව්‍යවහාර මුදල් නිර්මාණය කර නිෂ්පාදනය කිරීමේ සිට අවසාන බැහැර කිරීම දක්වා මුදල්වල ජීවන චක්‍රය කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම පවරා ඇත.

ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන කාර්යභාරයන් පහත දැක්වෙයි.

- මුදල් නෝට්ටු මුද්‍රණ සහ කාසි වංකන අවශ්‍යතා තක්සේරු කිරීම
- නිර්මාණය සහ නිෂ්පාදනය (ප්‍රසම්පාදනය)
- සැපයුම සහ බෙදාහැරීම (ගුණාත්මකභාවය සහ ප්‍රමාණය සහතික කරමින්)
- සේවා අනිසි මුදල් නිසිපරිදි සංසරණයෙන් ඉවත් කිරීම
- ව්‍යවහාර මුදල් සත්‍යාපනය සහ ව්‍යාජ මුදල් නෝට්ටු වැළැක්වීම

මුදල් නීති පනත පරිච්ඡේදන කරමින් බලාත්මක වූ 2023 අංක 16 දරන මහ බැංකු පනතින් මහ බැංකුවේ ස්වාධීනත්වය, වගකීම් සහ පාලන කාර්යක්ෂමතාවය තවදුරටත් වර්ධනය වූ අතර එමඟින් මුදල් නිකුත් කිරීම සහ කළමනාකරණය සම්බන්ධ පූර්ණ බලය මහ බැංකුවට පවතින බව නැවතත් තහවුරු කරමින් මුදල් කළමනාකරණය සඳහා වන නීතිමය රාමුව තවදුරටත් ශක්තිමත් කරන ලදී.

1970 දී අවලංගු කරන ලද 1970 ඔක්තෝබර් 26 දිනට පෙර දිනයන් සහිත රු. 50/- සහ රු. 100/- නෝට්ටු හැර මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන ලද සියලු මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි වලංගු මුදල් වේ.

ව්‍යවහාර මුදලේ මුහුණත වටිනාකම් ව්‍යුහයේ විකාශය

1951 වර්ෂයේ දී මහ බැංකුව විසින් එහි පළමු බැංකු නෝට්ටු කාණ්ඩය ලෙස හයවන ජෝර්ජ් රජයේ රුව සහිත නෝට්ටු කාණ්ඩය යටතේ රු. 1/- සහ රු. 10/- මුහුණත වටිනාකමින් යුතු නෝට්ටු නිකුත් කරන ලදී. එතැන් සිට ශ්‍රී ලංකා මුදලේ මුහුණත වටිනාකම් ව්‍යුහය, ආර්ථික වර්ධනය, උද්ධමනය සහ මුදල් කළමනාකරණයේ වර්ධනය වීම අනුව සීඝ්‍රයෙන් පරිණාමය වී ඇත. නිදහස ලබාගැනීමෙන් පසු මුල් කාලයේ දී සිදු කරන ලද නිකුත්කිරීම්, රු. 1/-, රු. 2/-, රු. 5/-, රු. 10/-, රු. 50/- සහ රු. 100/- වැනි අඩු මුහුණත වටිනාකම්වලින් සමන්විත විය. එම කාලයේ මිල දී ගැනීමේ ශක්තිය පිළිබිඹු කරමින් ඉන්පසු දශකවල දී ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම්වල වර්ධනයට අනුරූපව මුහුණත වටිනාකම් ක්‍රමයෙන් ඉහළ දමමින් 1979 දී රු. 20/- නෝට්ටුව හඳුන්වා දෙන ලද අතර 1981 දී රු. 500/- සහ රු. 1000/- නෝට්ටු ද, 1998 දී රු. 200/- නෝට්ටුව ද හඳුන්වා දෙන ලදී. ඉහළ වටිනාකම් සහිත ගනුදෙනු සඳහා පහසුකම් සලසමින් 2000 වර්ෂයෙන් අනතුරු ව රු. 2000/- හා රු. 5000/- ආදී ලෙස ඉහළ වටිනාකමින් යුතු මුදල් නෝට්ටු නිකුත් කරන ලදී.

වර්තමාන බැංකු නෝට්ටු කාණ්ඩය වන එකොළොස්වන කාණ්ඩය 2011 වර්ෂයේ දී හඳුන්වා දෙන ලද අතර එය රු. 20/- සිට රු. 5000/- දක්වා සම්පූර්ණ මුහුණත වටිනාකම් පරාසයක් ආවරණය කරයි. ව්‍යාජ මුදල් නෝට්ටු නිෂ්පාදනය වැළැක්වීම සඳහා වැඩිදියුණු කළ ආරක්ෂණ සලකුණුවලින් සමන්විත මෙම නෝට්ටු මාලාව, වර්ධනය වන ආර්ථිකයක වැඩි වටිනාකම් ගනුදෙනු අවශ්‍යතා සපුරාලීමට සහාය වේ. මෙම පරිණාමීය ව්‍යුහය මඟින් ආර්ථික යථාර්ථයන්, තාක්ෂණික වෙනස්වීම් සහ මහජන භාවිත රටාවන්ට අනුකූල ව මුදල් කළමනාකරණ පද්ධතිය නිරන්තරයෙන් අනුවර්තනය කරමින් පවත්වාගෙන යාම සඳහා මහ බැංකුව විසින් ගන්නා ලද අඛණ්ඩ ප්‍රයත්නයන් පිළිබිඹු කරයි.

එමෙන් ම කාසි නිකුත් කිරීම ද මුහුණත වටිනාකම්, ප්‍රමාණයන් සහ ලෝහ සංයුතියේ වෙනස්කම් හරහා කල්පැවැත්ම, භාවිතයේ පහසුව සහ පිරිවැය කාර්යක්ෂමතාවය වැඩිදියුණු කිරීමේ අරමුණින් විකාශනය වී ඇත. 2017 වර්ෂයේ දී හඳුන්වා දෙන ලද නවතම සංසරණ කාසි කාණ්ඩය මුහුණත වටිනාකම් හතරකින් සමන්විත වන අතර ඒ සියල්ලම මළ නොබැඳෙන වානේ භාවිතයෙන් නිෂ්පාදනය කර ඇත.

මුදල් සත්‍යාපනය, ගණන් කිරීම සහ වර්ග කිරීමේ පද්ධතිය ස්ථාපිත කිරීම

මුදල් මෙහෙයුම් කාර්යන්හි ක්‍රමික විකාශයට ප්‍රතිචාර වශයෙන් මුදල් හැසිරවීමේ ක්‍රියාවලීන් ජාත්‍යන්තර යහ පරිචයන්ට අනුකූල ව ශ්‍රමය මූලික ක්‍රමයේ සිට තාක්ෂණය මත පදනම් වූ මෙහෙයුම් වෙත සංක්‍රමණය වී ඇත. 1992 දී ප්‍රථම වරට හඳුන්වා දුන් අධිවේගී මුදල් නෝට්ටු සත්‍යාපනය, ගණන් කිරීම සහ වර්ග කිරීමේ පද්ධති මඟින් සහ ඉන් අනතුරුව හඳුන්වා දෙන ලද වඩාත් වැඩිදියුණු කළ මුදල් නෝට්ටු සැකසුම් පද්ධති මඟින් අතින් ගණන් කිරීම, වර්ග කිරීම, සත්‍යාපනය සහ බැහැර කිරීමේ ක්‍රියාවලීන් ක්‍රමයෙන් ප්‍රතිස්ථාපනය කරන ලදී. මෙම පද්ධති මඟින් මුදල් නෝට්ටු වල යෝග්‍යතාව අනුව වර්ග කිරීම, සත්‍යාපනය, ඇසුරුම් කිරීම, හැකිලීමේ එකුම් ක්‍රියාවලිය (Shrink Wrapping), ස්වයංක්‍රීය ගිණුම්කරණය සහ සම්පීඩක ක්‍රමවේදය හරහා ආරක්ෂිතව බැහැර කිරීම ආදිය සඳහා පහසුකම් සපයයි. දැනට භාවිතයේ පවතින මුදල් නෝට්ටු සැකසුම් යන්ත්‍ර 2013 දී මෙහෙයුම්වලට හඳුන්වා දෙන ලදී.

යන්ත්‍ර මඟින් සැකසිය නොහැකි හානි වූ මුදල් නෝට්ටු අතින් හසුරුවා දැඩි අධික්ෂණ පාලනයක් යටතේ පාලිත කැබලි කිරීමේ පද්ධති භාවිතයෙන් බැහැර කරනු ලැබේ. මෙම වැඩිදියුණු කිරීම් හේතුවෙන් ඉහළ ස්වයංක්‍රීය, කාර්යක්ෂම සහ ආරක්ෂිත මෙහෙයුම් රාමුවක් ඇති කිරීමට මෙන්ම අභ්‍යන්තර පාලනයන් ශක්තිමත් කිරීම, මෙහෙයුම් අවදානම අඩු කිරීම සහ මුදලේ ජීවන චක්‍රය පුරා සේවා සැපයීම ශක්තිමත් කිරීම සිදු කර ඇත.

බැංකුවේ කාර්යභාරය > ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම්

සමරු මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි නිකුත් කිරීම.

1998 අංක 6 දරන මුදල් නීති පනත (සංශෝධනය) මඟින් හඳුන්වාදුන් 52 A වගන්තිය අනුව, මහ බැංකුවට සමරු මුදල් නෝට්ටු සහ කාසි නිකුත් කිරීමේ සහ ඒවා මුහුණත් වවිනාකමට වඩා ඉහළ මිලකට විකිණීමේ පැහැදිලි බලතල ලබා දී ඇත. මෙම ප්‍රතිපාදන 1998 පෙබරවාරි 4 සිට ක්‍රියාත්මක වූ අතර, එම දිනට පෙර නිකුත් වූ හෝ විකිණූ සමරු මුදල් නෝට්ටුවක් හෝ කාසියක් නීතියට අනුකූලව නිකුත් කළ හෝ විකිණූ බවට පිළිගැනේ.

1957 දී නිකුත් කරන ලද පළමු සමරු කාසියේ සිට, මහ බැංකුව විසින් මේ දක්වා සමරු කාසි 71 ක් සහ සමරු නෝට්ටු 5 ක් ඇතුළුව සමරු මුදල් 76 ක් නිකුත් කර ඇත. මෙම නිකුතු වලංගු මුදල් වුවද, ප්‍රධාන වශයෙන් නාණක විද්‍යාව, අධ්‍යාපනික සහ එකතු කිරීම යනාදී අරමුණු සඳහා භාවිතා කෙරේ.

ව්‍යවහාර මුදල් කෞතුකාගාරය

1982 දී පුරාණ වරට පිහිටුවන ලදුව, කාලයත් සමඟ පුළුල් කෙරුණු ව්‍යවහාර මුදල් කෞතුකාගාරය , තවදුරටත් මහජන දැනුවත් කිරීමේ කටයුතු සඳහා සහාය සපයනු ලබයි. 2011 වර්ෂයේදී විවෘත කරන ලද සෙන්ට්‍රල් පොයින්ට් ගොඩනැගිල්ලේ පිහිටුවා ඇති නවීන ආර්ථික ඉතිහාස කෞතුකාගාරය හරහා, මුදල් පරිණාමය, ආරක්ෂණ සලකුණු සහ මහ බැංකුවේ කාර්යභාරය පිළිබඳ අන්තර්ක්‍රියාකාරී ප්‍රදර්ශන සහ අධ්‍යාපනික අන්තර්ගතයන් සපයන අතර, එය මහජන සම්බන්ධතා සහ මූල්‍ය සාක්ෂරතාවය ප්‍රවර්ධනය සඳහා ප්‍රධාන මාධ්‍යයක් ලෙස භාවිතා කෙරේ.

ව්‍යවහාර මුදල් මෙහෙයුම් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය

වැඩිදියුණු වන මෙහෙයුම් අවශ්‍යතාවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් සහ මධ්‍ය කාලීන මෙහෙයුම් සීමාවන් ඉලක්ක කරගත් මුදල් මෙහෙයුම් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ ව්‍යාපෘතියක් ව්‍යවහාර මුදල් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. මෙම ව්‍යාපෘතිය මඟින් මෙහෙයුම් ධාරිතාව වැඩිදියුණු කරන අතරතුර මෙහෙයුම් ප්‍රවාහයන් විධිමත් කිරීම, සේවක මැදිහත්වීම අවම කිරීම, ආරක්ෂාව සහ ආරක්ෂණ ප්‍රමිතීන් ශක්තිමත් කිරීම සහ මහ බැංකුවේ මුදල් කළමනාකරණ මෙහෙයුම්වල ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව වැඩිදියුණු කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි.

අනාගතයට සූදානම් වූ මුදල් කළමනාකරණ පද්ධතියක් කරා

වසර 75ක ගමන් මඟ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් ආර්ථික හා මෙහෙයුම් පීඩන පවතින කාලවල දී පවා ප්‍රතිරෝධීභාවය, විශ්වාසනීයත්වය සහ මහජන විශ්වාසය සහතික කිරීම සඳහා ජාතියේ මුදල් පද්ධතිය අඛණ්ඩ ව ශක්තිමත් කර ඇත. දශක ගණනාවක අත්දැකීම් උපයෝගී කරගනිමින්, බැංකුව ශක්තිමත් ව්‍යාපාර අඛණ්ඩතා විධිවිධාන, ආරක්ෂිත ගබඩා යටිතල පහසුකම් හරහා රට පුරා මුදල් සඳහා අඛණ්ඩ මහජන ප්‍රවේශය සහතික කරමින් කාර්යක්ෂම මුදල් බෙදාහැරීමේ රාමු ගොඩනඟා ඇත.

හදිසි තත්ත්ව සැලසුම්කරණය, මෙහෙයුම් නාමාලිභාවය සහ නවීන යටිතල පහසුකම්වල අඛණ්ඩ වැඩිදියුණු කිරීම් මඟින් සියලු තත්ත්වයන් යටතේ ජාතික මුදලේ ගුණාත්මකභාවය, අඛණ්ඩතාව සහ විශ්වසනීයත්වය ආරක්ෂා කිරීම සඳහා මහ බැංකුවේ කැපවීම ප්‍රකාශ කරයි.

ගෙවීම් ක්ෂේත්‍රය අඛණ්ඩ ව විකාශය වන අතර ම මුදල් තවදුරටත් ආර්ථිකයේ අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් ලෙස පවතී. ඉදිරියේ දී මුදල් කළමනාකරණයේ අනාගතය වඩාත් ස්වයංක්‍රීය, දත්ත මත පදනම් වූ ඉල්ලුම් පුරෝකථනය, වැඩිදියුණු කළ ආරක්ෂණ සලකුණු සහ තිරසාර භාවිතයන් මඟින් හැඩගැසෙනු ඇත. වසර 75ක ආයතනික දැනුම සහ මහජන සේවය මත ගොඩනැගෙමින් ඉදිරි පරම්පරාවන් සඳහා ආර්ථික ස්ථාවරත්වය සහ සෞභාග්‍යයට දායකවන, ආරක්ෂිත, ප්‍රතිරෝධීභාවය සහ විශ්වාසනීය හුවමාරු මාධ්‍යයක් ලෙස මුදල් අඛණ්ඩ ව ක්‍රියාත්මක වන බව සහතික කිරීමට මහ බැංකුව කැප වී සිටී.

